

VERSLAG

over de werkzaamheden van de Commissie in 1957

Mijnheer de Minister,

De Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie heeft in 1957, in lokalen die de Universitaire Stichting tot haar beschikking heeft gesteld, zes afdelingsvergaderingen en drie algemene vergaderingen gehouden.

De volgende lezingen werden gehouden :

Op de algemene vergadering van 28 januari 1957 :

J. DUPONT : *Limburgs êmse stein = Naamse steen* (1).

In de Waalse afdeling :

E. RENARD : a) *Le liégeois archaïque balicon* ; b) *widelin, terme d'injure*.

A. VINCENT : *Le traité d'hydronymie française de Paul Lebel*.

É. LEGROS : « *Ensouple* », « *haspel-oir* », « *forc-ette* » *passés dans la terminologie agricole*.

A. VINCENT : *L'emploi de dit dans les noms propres de personnes actuels*.

M. YANS : *Notes d'archives*.

(1) Verschenen in de *Handelingen XXXI* (1957), pp. 327-334.

In de Vlaamse afdeling :

J. LEENEN : *De Nederlandse vorm van de Brusselse straatnamen.*

Spreker brengt verslag uit over de buitengewone vergaderingen van de Afdeling, gewijd aan het onderzoek van de Nederlandse vorm van de Brusselse straatnamen. De lijst bevat meer dan 1200 namen. Voor een groot aantal zijn er geen bezwaren ; blijkbaar foutieve vertalingen werden verbeterd. Nochtans blijven er nog tal van moeilijke gevallen, waaraan de vergadering thans een definitieve oplossing dient te geven : 1. het gebruik van de tussenklanken *-e(n)-* en *-s-* in samenstellingen ; 2. het schrijven in één woord of in los verband ; 3. de overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst ; 4. het spellen der Vlaamse gemeentenamen ; 5. het spellen der persoonsnamen ; 6. het gebruik van het verbindingsteken ; 7. de vertaling van streeknamen ; 8. het gebruik der hoofdletters.

A. CARNOY : *Hippologische naamkunde.*

De spreker verklaart tientallen van Nederlandse, Franse, Engelse en Duitse plaatsnamen, die z. i. een paardnaam bevatten, o. a. een aantal samenstellingen van het type „paard + afsluiting, haag, en dgl.”, b. v. *Orskamp, Orshagen*. Uiteraard komen hierbij de verschillende namen ter sprake die in het Grieks, het Latijn, het Keltisch, het Germaans voor het paard in gebruik waren. — Ten slotte stelt de spreker voor het tweede woord, tot dusver onverklaard, van de bekende toverformule, het magische vierkant SATOR AREPO TENET OPERA ROTAS, te lezen als de ablatief van *Arepus*, de verlatijnsing van Kelt. *arepos* „landbouwpaard”. (Volledige tekst : bl. 27-54).

Op de afdelingsvergaderingen van 27 mei 1957 werden de H. J. L. PAUWELS en MEV. C. TAVERNIER-VEREecken resp. tot voorzitter en secretaresse van de Vlaamse afdeling van de Commissie verkozen voor de periode 1957-1959 ; de H. É. LEGROS werd voor dezelfde periode tot voorzitter van de Waalse afdeling verkozen ; hij zal gelijktijdig ook het ambt van secretaris van de afdeling blijven waarnemen. In de op dezelfde dag gehouden algemene vergadering werd

de H. O. JODOGNE tot algemeen voorzitter van de Commissie voor de jaren 1957-58 en 1958-59 verkozen, terwijl de H. A. VAN LOEY tot ondervoorzitter van de Commissie verkozen werd.

De *samenstelling van de Commissie* is als volgt gewijzigd : In de algemene vergadering van 27 mei 1957 werd de H. J. DUPONT, briefwisselend lid, tot werkend lid benoemd ter vervanging van wijlen L. GROOTAERS ; deze benoeming werd door Koninklijk Besluit van 5 augustus 1957 bekrachtigd. In de algemene vergadering van 28 oktober 1957 werd de H. André STEVENS, leraar aan het Koninklijk Atheneum te Tongeren, tot briefwisselend lid verkozen ; door Uw Besluit van 31 maart 1958 heeft U welwillend deze verkiezing goedgekeurd.

Deel XXXI (1957) van de *Handelingen* bevat — buiten het gewone administratieve gedeelte en het In Memoriam L. Grootaers — toponymische, dialectologische en linguïstische studies van de HH. J. HERBILLON, J. DEVLEESCHOUWER, E. RENARD en J. LEENEN, alsook de bibliografische overzichten van de HH. É. LEGROS, J. L. PAUWELS, H. J. VAN DE WIJER- -H. DRAYE- -K. ROELANDTS en K. ROELANDTS. De druk van nr. 8 van de « Mémoires » van de Waalse afdeling (*Toponymie de la commune de Louveigné*, door Edg. RENARD) werd in 1957 voltooid. — Een exemplaar van beide werken wordt U met dit verslag toegestuurd.

De *ruildienst* heeft volgens de bestaande betrekkingen plaatsgevonden. Tachtig exemplaren werden ter beschikking gesteld van de seminaries voor dialectologie van de vier Belgische universiteiten ten behoeve van de studenten die bijzonder belang stellen in de toponymie en de dialectologie. Ruilrelaties, die voorlopig eenzijdig blijven, werden aangeknoopt met de Rijksuniversiteit van Belgisch-Kongo

te Elisabethstad en met de Universiteit Lovanium te Leopoldstad.

Het door Uw departement tot onze beschikking gestelde krediet heeft het mogelijk gemaakt de werkzaamheden betreffende het *Belgisch Repertorium der Familienamen* aanzienlijk te doen vorderen. Een buitengewone toelage van het Nationale Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek is onze financiële midellen komen aanvullen. Voor het Vlaamse landsgedeelte werd, onder leiding van de HH. H. J. VAN DE WIJER en K. ROELANDTS, de definitieve classificering van het materiaal voor het arrondissement Leuven afgesloten en tevens het opnemen en definitief rangschikken van de fiches voortgezet voor de arrondissementen Hasselt en Aalst. Voor het Waalse gedeelte van het land werden, onder leiding van de H. O. JODOGNE, de bulletins van de volgende gemeenten van het arrondissement Luik gerangschikt en geregistreerd : Angleur, Ans, Bressoux, Chênée, Cheratte, Comblain-au-Pont, Engis, Esneux, Flémalle-Grande, Flémalle-Haute, Fléron, Forêt, Glain, Grivegnée, Herstal, Jemeppe, Montegnée, Ougrée, Ramet, Saint-Nicolas, Tilleur, Voroux-lez-Liers, Vottem, Wandre, Luik (partim).

De Commissie werd door bemiddeling van de HH. Provinciegouverneurs of rechtstreeks door de betreffende gemeenten — dit voornamelijk in toepassing van de circulaire van 5 september 1957 van de Heer Minister van Binnenlandse Zaken, Administratie der provinciale en gemeentelijke zaken, nr. 2986 D. G. — geraadpleegd betreffende *namen van nieuwe straten of verandering van bestaande straatnamen* ; zij heeft advies gegeven voor de volgende gemeenten : Anderlecht, Antoing, Bassilly, Beersel, *Beyne-Heusay, Blankenberge, Bonnelles, Braine-l'Alleud, Bras-

schaat, Brussel, Edegem, Esneux, Etterbeek, Gent, Gosse-
lies, Grivegnée, Hauset, *Hennuyères, Herstal, Heverlee,
Houdeng-Aimeries, Humbeek, Ixelles, *Jambes, *Jette,
Leuven, *Leval-Trahegnies, Lichtaart, Luik, Malmedy,
Marcinelle, Meise, Merksem, Montegnée, Montignies-le-
Tilleul, Niel, Olsene, Oupeye, Quenast, Ramet, Rotheux-
Rimière, Saintes, Sart-lez-Spa, Schelle, Sint-Genesius-Rode,
Sint-Josse-ten-Node, Sombreffe, Sterrebeek, Temploux,
Thulin, Ukkel, Vellereille-le-Sec, Verviers, Vottem, Wals-
bets, Waregem, Waremmе, Watermaal-Bosvoorde, Wiels-
beke, Wommelgem. Slechts enkele gemeenten, waarvan de
naam met een sterretje gemerkt is, hebben er prijs op
gesteld zich bij hun voorstellen door de plaatselijke topony-
mische traditie te laten leiden. — De Commissie heeft in
januari 1957 de herziening van de Nederlandse vorm van
alle straatnamen der stad Brussel beëindigd. Het gemeente-
bestuur van Brussel heeft de lijst van de Brusselse straat-
namen in hun Nederlandse vorm zoals die werd herzien
door de Commissie in hoofdzaak bekrachtigd. — De Com-
missie heeft gunstig geadviseerd op een aanvraag van de
gemeente Ramet teneinde haar naam te vervangen door
die van Yvoz-Ramet, naar het plaatselijk gebruik.

Bij de *herziening van de stafkaarten* hebben wij in 1957
over de honderd gemeenten behandeld. Op aanvraag van
het Militair Geografisch Instituut heeft de Waalse afdeling
de toponiemen onderzocht van de volgende gemeenten :
Andrimont, Angleur, Anthisnes, Aubel, Ayeneux, Aywaille,
Baelen, Beaufays, Beyne-Heusay, Bilstain, Boncelles,
Chaufontaine, Chênée, Comblain-au-Pont, Comblain-
Fairon, Cornesse, Dison, Dolembreux, Ehein, Ellemelle,
Embourg, Ensival, Esneux, Eupen, Eynatten, Flémalle-
Grande, Flémalle-Haute, Fléron, Forêt, Fraipont, Goé,
Gomzé-Andoumont, Grand-Rechain, Grivegnée, Hauset,

Henri-Chapelle, Hergenrath, Heusy, Hody, Hombourg, Jalhay, Jemeppe-sur-Meuse, Kettenis, La Calamine, Lambertmont, Limbourg, Lontzen, Louveigné, Magnée, Membach, Micheroux, Montzen, Moresnet, Nandrin, Nessonvaux, Neu-Moresnet, Neuville-en-Condroz, Olne, Ougrée, Ouffet, Paifve, Pepinster, Petit-Rechain, Plainevaux, Polleur, Poulseur, Raeren, Ramet, Robertville, Romsée, Rotheux-Rimière, Rouvreur, Seraing-sur-Meuse, Soiron, Soumagne, Sprimont, Stemberg, Tavier, Theux, Tilff, Tilleur, Vaux-sous-Chèvremont, Verviers, Villers-aux-Tours, Walhorn, Wegnez, Welkenraedt, Xhendelesse en Xhoris. Het werk werd voor het Romaanse gedeelte ondernomen door de HH. J. HERBILLON en É. LEGROS, met medewerking, voor hun gebied, van de HH. A. BAGUETTE en E. RENARD, leden van de Commissie, de H. N. MÉLON, schoolhoofd te Mons-lez-Liège, en E. H. Ern. FRÉSON, te Glons; voor het Germaanse gedeelte door de HH. J. WARLAND en A. BOILEAU. De Vlaamse afdeling heeft de revisie voortgezet van de stafkaart voor de volgende gemeenten: As, Beek, Bocholt, Dilsen, Eisden, Hamont, Kaulille, Kessenich, Kinrooi, Kleine-Brogel, Maaseik, Molenbeersel, Neeroeteren, Neerpelt, Ophoven, Opitter, Rotem, Sint-Huibrechts-Lille, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren. Het werk werd ondernomen door de H. H. J. VAN DE WIJER, met medewerking van de H. J. L. PAUWELS.

Op aanvraag van het Nationaal Comité voor Aardrijkskunde, Commissie van de Atlas, heeft de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie er zich mee belast de *kaart van de dialectgebieden van België* op te maken, die blad 52 B van de Atlas van België zal vormen. Voor het Vlaamse gedeelte heeft de Commissie opdracht gegeven aan de HH. LEENEN, PÉE en DRAYE; voor het Waalse gedeelte aan de HH. REMACLE, LEGROS en JO-

DOGNE ; voor het Duitse gedeelte aan de H. WARLAND.

De Commissie werd vertegenwoordigd : op het XXIIe Vlaamse Filologencongres, gehouden te Gent van 24 tot 26 april 1957, door de H. H. DRAYE ; bij de plechtige aanstelling op 30 november 1957 van de E.H. Dr. Stephanus AXTERS, O. P., als lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde door de HH. O. JOGNE en J. DUPONT.

Met verschuldigde hoogachting,

Luik en Leuven, 1 juni 1958.

De Secretaris,

J. WARLAND.

De Voorzitter,

O. JOGNE.
